

اقتباسهای سینمایی از رمان دن کیشوت دولا مانچا امیر هوشنگ کاوسی

- ۱۲۱ شاهکار این نویسنده و شاعر اسپانیایی درباره «هیدالگوی» ساده لوح، و میرآخور باوفایش، سانچو پانزا، از آغاز سینما که تصاویر آن صامت بودند، به سبب ارزش و اهمیت تصویری و طنزش، توجه فیلمنامه نویسان و فیلمسازان را جلب کرده است، و ما فیلم هایی را که از این اثر برداشته شده اند به ترتیب می آوریم:
- دُن کیشوت، ساخته فردینان زکاولوسیین نونگه برای شرکت «پاته» ۴۳۰ متر، ۱۶ میلی متر سیاه و سفید، صامت، فرانسه ۱۹۰۲.
 - دن کیشوت، ساخته ژرژ مه لیس. حدود ۳۰۰ متر، ۳۵ میلی متر، سیاه و سفید، صامت، ۱۱ دقیقه نمایش، فرانسه ۱۹۰۹.
 - دن کیشوت، نقاشی متحرک، ساخته امیل کول، سیاه و سفید، ۳۵ میلی متر، صامت، فرانسه ۱۹۰۹.
 - دن کیشوت، ساخته کامی دومورتون، با کلود کاری در نقش اصلی. ۳۵ میلی متر، سیاه و سفید، صامت، فرانسه ۱۹۱۳.
 - دن کیخوت، ساخته ادوارد دیلون، با وولف هُپر در نقش هیدالگو و جورج والش در نقش میرآخور، ۳۵ میلی متر، سیاه و سفید، صامت، ایالات متحده آمریکا ۱۹۱۵.
 - دن کیچوتی، ساخته آملتو پالرسی، ۳۵ میلی متر، سیاه و سفید،

شالیپین در فیلم «دن کیشوت» ساخته پابست (فرانسه ۱۹۳۳)

صامت، ایتالیا ۱۹۱۵.

- دن کیشوت، ساخته موریس الوی با جرالد رابرت شاو در نقش هیدالگو و جورج رویی در نقش میرآخور، ۳۵ میلی متر، سیاه و سفید، صامت، انگلستان ۱۹۲۳.
- دن کیشوت، ساخته لائولا توریتسن، ۳۵ میلی متر، سیاه و سفید، صامت، دانمارک ۱۹۲۶.
- دن کیشوت (فیلم آپرا) ساخته ژرژ ویلهلم پابست، با فیلمنامه نوشته پل موران از رمان سروانتس، دیالوگ و شعر از آلكساندر آرنو و موزیک از ژک ایبر و شرکت خواننده مشهور روسی آپرا فیودور شالیپین با صدای BASSE در نقش «هیدالگو»، دُویل (سانچو پانزا) رُنه والیه (دولسینه) مادی بری (همسر سانچو) و دیگران. تهیه: واندوز نیلسون. وستر، ۳۵ میلی متری، سیاه و سفید. ناطق: آواز و کلام. نسخه نخستین ۲۰۰۰ متر، فرانسه ۱۹۳۳ (این جانب نسخه ای از این فیلم را برای «سازمان رادیو تلویزیون» سابق خریداری کردم که باید در آرشیو فیلم «صدا و سیما» موجود باشد). ضمناً در همین سال، ۱۹۳۳، نسخه ای موازی در انگلستان توسط میدنی فاکس، جورج رابی، اسکار آشی با شرکت فیودور شالیپین ساخته شده است.
- دن کیشوت، ساخته رافائل جیل با شرکت رافائل ریول در نقش هیدالگو. ۳۵ میلی متر، سیاه و سفید، ناطق، اسپانیا، ۱۹۴۷.

در دهمین دوره فستیوال کن، (فرانسه ۱۹۵۷)، فیلمی رنگی (سوکولور) ساخته گری گوری کازین سی یف، فیلمساز درخشان سینمای شوروی که آثار درخشانی مانند «هملت» و «شاه لیر» اقتباس از ویلیام شکسپیر را از او در تهران دیده ایم، یک دن کیشوت نیز از این فیلمساز در

ردیف مسابقه به نمایش گذاشته شد که مورد توجه ناقدان و فیلم شناسان قرار گرفت. نیکالای چرکاسف (که بازی او را بیشتر در بسیاری از فیلمهای ارزشمند در نقش های «ماکسیم گورکی»، «نماینده بالتیک»، «آلکساندر نوسکی»، «ایوان مخوف» دیده ایم، نقش هیدالگوی ساده لوح را با استعداد غریزی و اندام بلندش ایفا کرد. این فیلم که در ۱۹۵۷ توسط سینمای شوروی ساخته شده در تهران نیز به نمایش درآمد است.

• فیلم دیگری با عنوان «کیخوت» را قرار بود اُورسُن ولز در ۷۵ - ۱۹۵۷ در امریکا بسازد که متأسفانه ناتمام ماند. سبب توقف فیلم، مرگ فرانسیسکو ریگوئرا بود که نقش هیدالگو را بازی می کرد.

• مرد مانچا. کمدی موزیکال ساخته آرتور هیلر با شرکت پیترو تول، سوفیالورن، جیمس کوکو. رنگی، ۳۵ میلی متر، با مدت نمایش ۲ ساعت و ۱۶ دقیقه، هالیوود ۱۹۷۱.

موضوع این فیلمنامه چنین است: میگل سروانتس که توسط تفتیش عقاید قرون وسطایی کلیسا (انکیزیسیون)، زندانی شده، پیش از این که بازپرسی شود، قصه قهرمانش «دن کیشوت» را می نویسد.

• نمایشنامه ای موزیکال نیز از هیدالگوی ساده لوح توسط خواننده شهیر و فقید فرانسوی ژک برل در یکی از تئاترهای پاریس اجرا گردید. ۱۹۷۲. ♦ ♦ ♦

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* مرحوم محمد قاضی به امیر هوشنگ کاوسی گفته بود که: «امید دارم روزی فهرست فیلمهایی که از روی این کتاب عظیم ساخته شده به قلم توبه فارسی زبانان معرفی شود.» خوشحالییم که این آرزوی قاضی در مجله سمرقند جامه عمل پوشید.

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
آمال جان محمد علی